

Az óvodások román nyelvi szókincsének felmérése

A román nyelvi beszédfejlesztés általános feladata az óvodában: nyelvi gyakorlatok által letenni a szóbeli kifejezőképesség készségi szintű kialakulásának alap-jait. Valamennyi csoportban a román nyelvi beszédfejlesztési foglalkozások célja: a kisgyermek beszédképességének (technikájának) és kifejezőképességének gyakorlása és fejlesztése.

A román nyelvi ismeretek pontos ellenőrzése pontos mérést igényel. A pontos mérés azt jelenti, hogy a megmérésre szánt ismeretet vagy készséget előbb mérhetővé tesszük. Ehhez szükséges, hogy olyan tesztet állítsunk össze, amellyel pontosan mérhetjük a cél egyéni elérését.

Például: célunk, hogy megmérjük a gyermekek szókincsét az ősszel kapcsolt témakör után. Ha a beszédértést vizsgáljuk, akkor a gyermek elé teszünk több képet (képkártyát), majd szavakat mondunk. A szó hallása után a gyermek ki kell válassza azt a képet, amelyik az illető szó által megnevezett tárgyat ábrázolja. A felmérést egyénileg végezzük el minden gyermekkel, és az eredményeket azonnal lejegyezzük. Ha a gyermek 10 szóból felismert nyolcat, akkor a skálán a 8-as számjegyet jelöljük meg, ez jelképezi az illető gyermek teljesítményét az adott pillanatban az adott témával kapcsolatosan. Ha a gyermek aktív szókincsét vizsgáljuk, akkor ő kell megnevezze a képen látható tárgyakat. Ha 15 képből 9-et nevezett meg, akkor teljesítménye 9 pontot ér a maximális 15-ből. Mindig fontos feltüntetni, hogy hány pontot ér a tökéletes teljesítmény, amelyikhez viszonyítjuk a gyermek teljesítményét.

Ha a csoport szókincsét akarjuk megvizsgálni, akkor egy olyan grafikon készítenk, amelyen feltüntetjük az összes gyermek nevét (jelét), majd a másik irányba az elért teljesítményüket. A pontok összekötésével megkapjuk a csoport „szókincs-görbéjét”, amelyből könnyen kiolvashatjuk mind a csoport átlagszintjét, mind az egyéni eltéréseket, a csúcsokkal pedig (a leggyengébb és a legjobb teljesítményű gyermekekkel egyaránt) differenciáltan foglalkozunk.

Fontos, hogy az óvónő mindig előzetesen tisztázza saját magában, hogy mit akar mérni, hogyan, milyen eszközzel, és mit akar majd kezdeni az eredményekkel.

A továbbiakban néhány, szakemberek által összeállított tesztet mutatunk be, 5–7 éves óvodások szókincsének mérésére.

1. Hiányos szöveg kiegészítése

(Proba de lacune într-un text)

Utastítás: – Eu îți voi citi o poveste. Te rog să fii atent și să mă ascuți. Când mă voi opri și nu voi ști ce să spun, tu să te gândești și să spui ce trebuie spus. (Előttünk van a szöveg.)

„Este timp frumos, cerul este ... (senin/albastru). Soarele este ... (strălucitor). Jana și Maria se duc să se plimbe pe câmp. Ele adună ... (flori). Ele sunt foarte mulțu-mite auzind cântecule frumoase ale micuțelor ... (păsărele). Deodată cerul se întunecă, se acoperă de ... (nori). Fetițele se grăbesc să se întoarcă ... (acasă). Cerul este străbătut de ... (fulgere). Fetițele se sperie de zgomotul făcut de ... (tunete). Ele cer adăpost într-o casă, deoarece plouă tare și nu aveau ... (umbrela). Hainele lor erau complet ... (ude).”

Értékelés: minden hiányzó szó helyes bemondására egy pontot adunk.

Maximális elérhető pontszám: 10.

Ha a gyermeknek gondot okoz a feladat, előbb próbáljuk meg a hiányos ábrák kiegészítését, majd a gyermek által ismert egyik versből hagyjunk el szavakat. A továbbiakban egy, az előbbihez hasonló történetet állítsunk össze, mely tartalmilag a gyermekekhez közelálló legyen.

2. A szókincs bőségét mérő próba

(Proba pentru determinarea volumului vocabularului)

Cél: A szókincs gazdagságát és a szómegértést vizsgálja.

Alkalmazási technikája: A gyermek közvetlen környezetéből vett, ismert tárgyokról kérdezzük:

„Ce știi despre... (păpușă, scaun, măr, pisică, bomboană, mașină, brad, pușculiță, macara, poștaș, tractor, zidar, școală, porumbel, primăvară)?”

Utastítás:– Ascultă cu atenție ce te întreb și spune tot ce știi despre acest lucru!

Értékelés: értékeljük a felelet helyességét, a szóbőséget, a válaszban használt szavak számát. 2 pontot adunk minden helyes feleletre: 1 pontot ér a tartalom, 1 pontot pedig a szóbőség. Például 2 pontot érő válasz: „Păpușa are cap, păr, ochi, nas, corp. Este o jucărie.” 1 pontot érő válasz: „Păpușa are cap, ochi, nas, mâini, picioare.”
Maximális elérhető pontszám: 30.

3. Ellentétek próbája

(Proba de contrarii)

Utasítások: Bemutatunk a gyermekeknek 10 ellentétes tulajdonsággal rendelkező tárgy-párt (vagy azok képét). Például egy *nagy* és egy *kicsi* gombát, majd ezt mondjuk:

„Această ciupercă este mare – megmutatjuk a képet –, iar aceasta este...”
(a gyermektől várjuk az ellentétes tulajdonság megnevezését). Más megnevezést nem veszünk figyelembe. Mind a 10 kijelentésnél ugyanígy járunk el. Feljegyezzük a helyes válaszok számát, majd megismételjük a sorozatot fordított sorrendben, előbb a kicsi gombát mutatva. Feljegyezzük a helyes válaszok számát, majd összeadjuk az előbbi szorattól elért eredménnyel.

Maximális elérhető pontszám: 20.

4. Ellentétes értelmű szavak használata

(Proba de operații cu noțiuni opuse)

Utasítás: „Am să-ți citesc ceva din care lipsește cuvântul de la urmă. Ia să ve-dem, poți ghici cuvântul care lipsește?”

Felhasznált szavak:

- a) Fratele este un *băiat*, sora este...
- b) O masă este făcută din *lemn*. Un geam este din...
- c) Lămâia este *acru*, mierea este...
- d) pasăre *zboară*, un pește...
- e) Câinele *mușcă*, pisica...
- f) Vara *plouă*, iarna...
- g) Ziua este *lumină*, noaptea este...
- h) Vara este *cald*, iarna este...
- i) Mergem cu *picioarele* și prindem cu...
- j) Crescând, băieții devin *bărbați*, și fetițele...

Minden helyes válasz 1 pontot ér.

Maximális elérhető pontszám: 10.

Megjegyzés: a szavak helyettesíthetők a következőkkel: repede, gros, plin, frig, uscat, frumos, rău, curat, ușor, vesel.

5. Gyűjtő főnevek próbája

(proba de integrare a noțiunilor)

Cél: A gyermekek általánosítási képességét ellenőrizzük ezzel a próbával, valamint a különböző kategóriákba tartozó kifejezések ismeretét, ezeknek a gyűjtő fő-nevek alá való besorolási képességét.

Az alkalmazás technikája: Azonos gyűjtőnév alá sorolható főnév-csoportokat mondunk a gyermeknek, majd kérjük, hogy nevezze meg azokat egyetlen szóval:

1. crizantema, tufănică, ghiocelul;
2. roșia, ardeiul, vânăta;
3. laptele, brânza, untul;
4. lupul, ursul, vulpea;
5. masa, scaunul, dulapul;
6. păpușa, mingea, coarda;
7. mașina, elicopterul, trenul;
8. căciula, mănușile, paltonul;
9. zidarul, tâmplarul, electricianul;
10. cercul, pătratul, triunghiul.

Utasítások: „Spune, ce sunt crizantema, tufănică, ghiocelul?” Ha a gyermek nem érti a kérdést, példát mondunk magyarul, megmutatva, hogy mit várunk el tőle.

Minden helyes válasz 1 pontot ér. Például: „Crizantema, tufănică, ghiocelul sunt flori.”

Maximális elérhető pontszám: 10.

Az értékelés a didaktikai folyamat alapvető eleme, az események sorozatának utolsó láncszeme – ahogy azt R. Ausubel állítja –, amely a következő lépéseket foglalja magába: a pedagógiai célok kijelölése a gyermekektől elvárt viselkedés függvényében; a kitűzött célok megvalósítására alkalmas program tervezése és megvalósítása; a program alkalmazása alapján elért eredmények felmérése. Az értékelés szükséges a tevékenység irányítása, különösen a soron következő tevékenység kivitelezésére vonatkozó döntések szempontjából.

Az értékelés komplex tevékenység, amely több alapvető műveletből áll:

- az értékelésre kerülő jelenség felmérése;
- a kapott adatok értékelése és értelmezése;
- javító célzatú döntések hozatala.

A felmérés pontossága nagymértékben függ a felhasznált eszközök minőségétől (a kijelölt próbáktól), attól, hogy ezek milyen mértékben alkalmasak a jelenség felmérésére, valamint az értékelő személy jártasságától.

Felhasznált irodalom:

1. Bowen, C.: *Developmental Phonological Disorders: A Practical Guide for Families and Teachers*. Melbourne, 1998, The Australian Council for Educational Research Ltd.
2. Crago, M.: *Ethnography and Language Socialization: A Cross Cultural Perspective*. *Topics in Language Disorders*. 1992, 12, 28–39. o.
3. Iverson, S. – Tunmer, W. E.: Phonological Processing Skills and the Reading Recovery Program. In *Journal of Educational Psychology*. 1993, 85, 112–126. o.
4. Mikes Melánia: *A környezetnyelv és az idegen nyelv feljesztése az óvodában*. 2002, www.mek.iif.hu.
5. Vihman, M. M.: *Phonological Development: The Origins of Child Language*. Oxford, 1996, Blackwell Publishers Ltd.
6. Vărășmaș, E. – Stănică, C.: *Terapia tulburărilor de limbaj*. București, 1997, Editura Didactică și Pedagogică.
7. Williams, A. L.: Phonological Reorganization: A Qualitative Measure of Phonological Improvement. In *American Journal of Speech-Language Pathology*. 1993. 2, 44–51. o.